

3de Adventszondag 2018: *Gaudete*

Lezing:

De mensen vroegen Johannes de Doper: 'Wat moeten we dan doen?' Hij antwoordde: 'Wie twee stel onderkieren heeft, moet delen met wie er geen heeft en wie eten heeft moet hetzelfde doen'. Er kwamen ook tollenaars om zich te laten dopen en die vroegen hem: 'Meester, wat moeten wij doen?' Hij zei tegen hen: 'Vorder niet meer dan wat jullie is opgedragen'. Ook soldaten kwamen hem vragen: 'En wij, wat moeten wij doen?' Tegen hen zei hij: 'Jullie mogen niemand afpersen en je ook niet laten omkopen, neem genoeg met je soldij'. Het volk was vol verwachting en allen vroegen zich af of Johannes misschien de Messias was, maar Johannes zei tegen hen: 'Ik doop jullie met water, maar er komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur. (Lucas 3, 10-17)

Toespraak:

Beste vrienden van de Lier,

De derde Adventszondag wordt ook wel eens zondag 'Gaudete' genoemd, gebaseerd op het introgezang uit de vroegere Gregoriaanse mis. Je kan 'Gaudete' vertalen als 'Verheug U', ... uit de brief aan de Filippenzen. In deze brief roept hij de gemeenschap op tot vreugde. Dit vormt dan weer een akkoord met de lezing uit Sefanja (één van de zogenaamde 'kleine profeten'): "Verheug u en wees blij, Jeruzalem, met heel uw hart!".

De vreugde in de lezing van de profeet Sefanja is een gelouterde vreugde door tranen heen. In de teksten klinken beschuldigingen en waarschuwingen tegen Jeruzalem (waar Rik het vorige week over had). Ten slotte wordt ook aangekondigd dat Jeruzalem zich zal bekeren (een kleine rest mensen met een nederig hart), en dat er verlossing zal komen voor Jeruzalem en voor alle andere volken. De vreugde die opklinkt is een bevochten vreugde, temidden de puinhopen.

En ook Paulus schrijft naar de christenen van Fillipi: *'Verheugt u in de Heer ten allen tijde. Nog eens: verheugt u! Uw vriendelijkheid moet bij alle mensen bekend zijn. De Heer is nabij. Wees onbezorgd.'* De tekst krijgt wat meer reliëf als je weet dat Paulus de woorden schreef vanuit de gevangenis. Hoe zwaar de omstandigheden ook zijn, 'dank zeggen', kan een ongelofelijke kracht geven. En die kracht vind je vreemd genoeg soms nog het meest bij wie het meest te verduren heeft. Lofzang is geen luxe.

Het leesrooster plaats die teksten naast de tekst uit Lucas hoofdstuk 3. Daarin wordt de zakelijke vraag gesteld: *"Wat moeten wij doen?"* Laten we beginnen met de gewone dingen: correct je belastingen betalen bijvoorbeeld. Wat Johannes voorstelt is radicaal maar niet ondoenbaar: tevreden zijn met je soldij zodat je niemand hoeft af te persen, delen met wie niets heeft, geen fake nieuws verspreiden, ... Keep it simpel: *"Goed is dat je niet doet wat slecht is."*

Nu is het de wijsheid van de liturgie om deze teksten samen te plaatsen. "Wat moeten we doen?" en "Verheugt U!" klinken samen. Blijde boodschap is het als wij 'wat moeten we doen' niet los zien van de bevochten vreugde van wie uitgesloten is en gekwetst. Die vreugde mag de vreugde worden van iedereen die er zich hier mee wil verbinden.

Kennen jullie het verhaal van Aham Ahmad? Hij behoort tot de Palestijnse minderheid in Syrië en woonde met zijn familie tot 2015 in het vluchtelingenkamp Yarmouk. Ahmad riskeerde zijn leven door in de straten van Yarmouk piano te spelen. Hij wilde zo de vreugde en hoop tot bij de mensen brengen. In 2015 werd zijn instrument verbrand door IS-strijders en vluchtte naar Europa. In een reportage die over hem gemaakt werd zei hij: *"Voelen mensen die muziek die ik voel? Of voelen zij alleen maar medelijden omdat ik een vluchteling ben?"*

Je kan het evangelie lezen als een oproep aan wie het 'goed' heeft om solidair te zijn met wie het 'minder goed' heeft. We lezen de teksten, deels terecht, op deze manier. Maar het hoeft geen eenrichtingsverkeer te zijn. Ik geloof in de kracht van groepen, bijeenkomsten waarin wij ons oefenen in het samen beluisteren van deze muziek die te horen is, in en ondanks de puinhopen in ons leven. Ik was enkele jaren vrijwilliger in de 'Welzijnsschakel' T'hope. Ik denk dat dit één van die plaatsen is. Ik put nog altijd uit deze bron. Hier is hélemaal het idee verlaten van kansrijken die moeten zorgen voor kansarmen. Het zijn plaatsen van dialoog op basis van gelijkwaardigheid. Het zijn interessante oefenplaatsen. Ook in de Lier zijn we aan het oefenen denk ik. Ik hoorde, een tijdje geleden, dat er nagedacht werd over het eindejaarsfeest. Hoe kan je dit aanpakken dat dit nog meer iets wordt van 'samen' ?

Er ontstaan in deze oefenplaatsen vormen van 'kleine goedheid' die verder gaan dan 'liefdadigheid'. Van onderuit kan ook het inzicht groeien hoe onrecht en uitsluiting ook in structuren aanwezig is. Structuren zijn taai. Je kunt er moedeloos van worden (bijvoorbeeld bij het recente nieuws van de povere resultaten van de klimaatop in Polen). Maar wie het meest te lijden heeft van onrecht kan zich die moedeloosheid niet veroorloven. En gelukkig gebeuren er écht nog wonderen ... Het komt meestal van waar we het niet verwachten, in de marge van de geschiedenis. Het nieuwe is er al, zie je het niet? Verheugt U! Het nieuwe is al bezig te gebeuren. In ons persoonlijke leven, in onze gemeenschappen, maar ook in de ogenschijnlijk starre structuren.

Ik denk nu bijvoorbeeld aan Jeanne Devos die in 1985 in Mumbay de National Domestic Workers Movement oprichtte. Ze slaagde er, met haar beweging, zelfs in om in 2011 een internationaal verdrag over de rechten van huispersoneel te laten goedkeuren in de Internationale Arbeidsorganisatie: een huzarenstukje dat énkél mogelijk was door een dynamiek van onder, een sterk diplomatiek-strategisch inzicht en een diepe spiritualiteit.

Dit nieuwe zien vergt een vorm van aandacht, 'contemplatie' noemt de Nederlandse theoloog Erik Borgman dit. Politiek is een vorm van geloof in, contemplatie van en toewijding aan wat komt, zo stelt hij. Een toepasselijke titel voor één van zijn recente boeken is dan ook 'Leven van wat komt'.

Welzijnzorg is ook zo'n organisatie die een perspectief met lange adem probeert te bieden. Ik wil dan ook een warme oproep doen voor uw milde steun aan de Adventsactie van Welzijnzorg. Welzijnzorg is een organisatie die reeds enkele decennia het verlangen naar rechtvaardige structuren levend houdt. Dat doen ze door gedegen dossierkennis over armoede en uitsluiting. Ze doen dit niet top-down maar door het ondersteunen van allerlei groepen (ik noemde reeds de zusterorganisatie 'Welzijnsschakels') waar solidariteit kan groeien door ontmoeting. Van onderuit komt ook de kennis om structurele voorstellen te doen. Dit jaar focust Welzijnzorg op onderwijs. Ze doen voorstellen aan de politieke verantwoordelijken over bijvoorbeeld beperken van de schoolkosten, het optrekken van studietoelagen en het voorzien in voldoende personeel en middelen. Welzijnzorg probeert de samenleving ook bewust te maken voor de binnenkant van 'leven in armoede': wat doet zo iets voor het zelfvertrouwen van mensen? Tegelijk wordt ook de kracht die mensen in armoede hebben gezien. Welzijnzorg is een echte Adventsorganisatie: waakzaam zoeken naar wat is én dat een duwtje in de rug geven. Wij kunnen ook méé een duwtje in de rug geven.

Tommy Vandendriessche
De Lier, 16 december 2018

Bronnen & citaten

Citaat over contemplatieve politiek & het verhaal van Aeham Ahmad:

Erik Borgman (2017) Leven van wat komt. Utrecht: Meinema

Over Aeham Ahmad: <https://www.youtube.com/watch?v=PcC9r2agS0U>